

PRACE NAUKOWE

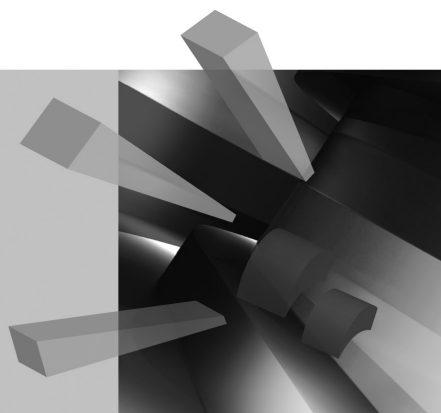
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

261

Efektywność – rozważania nad istotą i pomiarem

Redaktorzy naukowi

Tadeusz Dudycz

Grażyna Osbert-Pociecha

Bogumiła Brycz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Wojciech Dyduch, Aldona Frączkiewicz-Wronka, Tadeusz Juja,
Dorota Kuchta, Dagmara Lewicka, Monika Marcinkowska,
Elżbieta Mączyńska, Bronisław Micherda, Krystyna Poznańska,
Maria Sierpińska, Wanda Skoczylas, Henryk Sobolewski,
Agnieszka Sopińska, Waldemar Tarczyński, Grzegorz Urbanek,
Tomasz Wiśniewski, Mirosław Wypych, Dariusz Zarzecki

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska, Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-238-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Agnieszka Bezat-Jarzębowska: Koncepcja pomiaru efektywności technicznej bazująca na zintegrowanym zastosowaniu metody SFA i metody DEA.....	11
Agnieszka Bieńkowska: Przejawy i uwarunkowania efektywności controlingu w przedsiębiorstwie.....	25
Marta Chudykowska: System pomiaru dokonań organizacji – przedmiot i narzędzie poprawy efektywności.....	38
Karolina Daszyńska-Żygadło, Jakub Marszałek: Analiza sektorowych uwarunkowań pojemności zadłużeniowej przedsiębiorstw – empiryczna weryfikacja modelu LKL.....	49
Magdalena Forfa: Opinie właścicieli gospodarstw rolnych dotyczące przydatności sprawozdania z przepływu pieniędzy.....	63
Józefa Monika Gryko, Marta Kluzek: Metodologiczne problemy pomiaru efektywności instrumentów wsparcia przedsiębiorstw.....	77
Jacek Jaworski: Charakter i dynamika zmian wybranych wyznaczników kondycji polskich małych przedsiębiorstw w warunkach kryzysu gospodarczego 2009–2010. Wyniki badań.....	89
Izabela Jonek-Kowalska: Racjonalizacja kosztów jako sposób poprawy efektywności działania w Spółce Restrukturyzacji Kopalń.....	103
Adam Kagan: Pomnażanie wartości właścicielskiej jako miara efektywności ekonomicznej funkcjonowania przedsiębiorstw rolnych.....	116
Tomasz Kijek: Pomiar efektywności kapitału innowacyjnego przedsiębiorstwa przy zastosowaniu metody DEA.....	132
Tomasz Kolakowski: Projekty turystycznego zagospodarowania obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie województwa dolnośląskiego – efekty ekonomiczne i metody ich wyceny.....	141
Marzena Krawczyk: Gotowość inwestycyjna determinantą innowacyjności przedsiębiorstw – próba pomiaru.....	160
Iwa Kuchciak: Efektywność inwestowania w formie depozytów i inwestycji alternatywnych.....	173
Małgorzata Kwiedorowicz-Andrzejewska: Wybór formy opodatkowania a korzyści finansowe dla firm z sektora MSP.....	190
Grzegorz Łukasiewicz: Krytyczna analiza modeli pomiaru efektywności w zarządzaniu zasobami ludzkimi.....	202
Edyta Marcinkiewicz: Wpływ krótkiej sprzedaży na efektywność transakcyjną rynku kapitałowego w aspekcie płynności.....	218

Grzegorz Mikołajewicz: Luka wartości w kontekście sprawozdawczości przedsiębiorstwa	231
Anna Motylska-Kuźma: Rynkowe mierniki tworzenia wartości wybranych spółek notowanych na GPW – analiza krytyczna	245
Dariusz Nowak: Ocena i pomiar relacji w międzyorganizacyjnej kooperacji	263
Jarosław Nowicki: Dostosowanie metody skorygowanej wartości bieżącej do wyceny niegieldowych przedsiębiorstw zarządzanych przez właścicieli	281
Mariusz Nyk: Efektywność wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw	294
Radosław Pastusiak: Efektywność systemów transakcyjnych zbudowanych w oparciu o analizę techniczną w świetle badań w latach 1960–2004	307
Artur Paździór: Zastosowanie modelu CAPM w warunkach kryzysu	321
Joanna Pioch: Wybrane aspekty wykorzystania macierzy A. Damodarana do analizy decyzji dywidendowych na przykładzie firm sektora chemicznego WGPW za rok 2010	331
Edward Radośniński: Przekształcanie bilansu według Ustawy o rachunkowości do postaci sprawozdania z sytuacji finansowej według taksonomii MSR (<i>IFRS Taxonomy</i>)	343
Józef Rudnicki: Impact of stock splits on trading liquidity – evidence from the New York Stock Exchange	360
Angelika Sabuhoro: Analiza porównawcza logitowych modeli prognozowania zagrożenia finansowego przedsiębiorstw	371
Rafał Siedlecki: Teorie struktury kapitału a cykl życia przedsiębiorstwa	381
Wanda Skoczylas: Innowacje w raportowaniu wyników czynnikiem poprawy efektywności podejmowanych decyzji	390
Michał Soliwoda: Relacje majątkowo-kapitałowe, a rentowność i płynność finansowa spółdzielni mleczarskich	409
Artur Stefański: Zależność między wydatkami inwestycyjnymi a operacyjnymi przepływami pieniężnymi	424
Piotr Szymański: Jakie problemy napotykają eksperci przy wycenie przedsiębiorstw? Wyniki badań	435
Łucja Tomaszewicz, Joanna Trębska: Mnożnik <i>input-output</i> jako makroekonomiczny miernik efektywności inwestycji finansowych sektora przedsiębiorstw	449
Grzegorz Urbanek: Wpływ marki na wyniki przedsiębiorstwa na przykładzie wybranych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie	466
Mirosław Wypych: Struktura aktywów a złote reguły finansowania (na przykładzie spółek giełdowych)	478

Summaries

Agnieszka Bezat-Jarzębowska: A concept of technical efficiency measurement based on the integrated use of the SFA and DEA methods	24
Agnieszka Bieńkowska: Results and determinants of controlling efficiency in an enterprise	37
Marta Chudykowska: The organisation's performance measurement system – a subject and a tool for the efficiency improvement.....	48
Karolina Daszyńska-Żygadło, Jakub Marszałek: Analysis of sector determinants of debt capacity – empirical verification of LKL model.....	62
Magdalena Forfa: Individual farmers' opinions on the usefulness of cash flow statement	76
Józefa Monika Gryko, Marta Kluzek: Methodological problems of measuring the effectiveness of support instruments for companies	88
Jacek Jaworski: Nature and dynamics of changes of selected determinants of small enterprises condition under the economic crisis 2009–2010. Research results.....	102
Izabela Jonek-Kowalska: Costs rationalization as a method of efficiency improvement in an Enterprise of Coal Mines Restructuring	115
Adam Kagan: Increase of shareholder's value as a measure of the economic efficiency of agricultural enterprises.....	130
Tomasz Kijek: Measurement of enterprise's innovation capital efficiency using DEA method	140
Tomasz Kołakowski: Tourism management projects of cultural heritage objects in Lower Silesia Voivodeship – economic effects and their valuation methods.....	159
Marzena Krawczyk: Investment readiness as a determinant of enterprises innovativeness – trial of measurement	172
Iwa Kuchciak: Efficiency of investment in the form of deposits and alternative investments	189
Małgorzata Kwiedorowicz-Andrzejewska: Choice of form of taxation and financial benefits for enterprises from SME sector	201
Grzegorz Łukasiewicz: Critical analysis of effectiveness measurement models in human resource management	217
Edyta Marcinkiewicz: Influence of short sale on the transactional efficiency of capital market in terms of liquidity	230
Grzegorz Mikołajewicz: Value gap in the context of financial reporting.....	244
Anna Motylska-Kuźma: Market measures of creating value of selected companies listed on the Stock Exchange. Critical analysis.....	262
Dariusz Nowak: Evaluation and measurement of interorganizational cooperation relation	280

Jarosław Nowicki: Adjusted present value method in valuation of non-stock enterprises managed by owners.....	293
Mariusz Nyk: Efficiency of wages in the enterprise sector	306
Radosław Pastusiak: Effectiveness of transaction systems built on the technical analysis in the light of research in 1960-2004.....	320
Artur Paździor: Application of CAPM model in conditions of crisis.....	330
Joanna Pioch: The selected issues in the dividend policy decisions' matrix by A. Damodaran on the example of the WSE chemical companies' in 2010	342
Edward Radosiński: A study based on the IASB Taxonomy on structural relations between a balance sheet and a statement of financial position....	359
Józef Rudnicki: Wpływ podziału akcji na płynność obrotu – przykład Nowojorskiej Giełdy Papierów Wartościowych	370
Angelika Sabuhoro: Comparative analysis of logit models for predicting corporate financial threat	380
Rafał Siedlecki: Capital structure theories vs. the company life cycle.....	389
Wanda Skoczylas: Innovations in results reporting as a factor of decision making efficiency improvement.....	408
Michał Soliwoda: Ratios concerning assets and capital vs. profitability and financial liquidity of dairy cooperatives	423
Artur Stefański: The relationship between investment expenditures and operating cash flows.....	434
Piotr Szymański: What kind of problems do experts face in business valuation? Survey results	448
Łucja Tomaszewicz, Joanna Trębska: Input-output multiplier as a macroeconomic measure of the efficiency of enterprises sector financial investments	465
Grzegorz Urbanek: The effect of brand on company's performance on the example of selected companies listed on the Warsaw Stock Exchange	477
Mirosław Wypych: Structure of assets and the golden financing rules (on the example of the stock listed exchange companies)	488

Wstęp

„Naród, który najekonomiczniej rozporządzi swymi bogactwami i siłami oraz zastosuje je z najlepszym współczynnikiem wydajności, podniesie swój dobrobyt i wyprzedzi znacznie inne narody”. Jakkolwiek słowa te zostały wypowiedziane przez F. Neuhausena w 1913 roku, to są one niezmiennie aktualne. Efektywność była, jest i będzie podstawowym warunkiem wzrostu dobrobytu. I nie zmienia tego fakt, że jest ona różnie rozumiana. Samo słowo efektywność pochodzi od łacińskiego słowa *effectus*, oznaczającego wykonanie, skutek. W dzisiejszych natomiast czasach wielu autorów przypisuje mu dualne znaczenie definiowane jako sprawność i skuteczność. Taki dualny sposób pojmowania efektywności zdefiniował już w 1913 roku Harrington Emerson, współtwórca naukowego zarządzania i autor słynnych dwunastu zasad wydajności. Pisał on, że „efektywność jest właściwą rzeczą robioną we właściwy sposób”¹. Pogląd ten podzielał również P.F. Drucker, który uważał, że jakkolwiek „sprawność”, czyli robienie rzeczy we właściwy sposób, jest ważnym kryterium oceny kierownika, to jednak najistotniejsza jest skuteczność, czyli robienie właściwych rzeczy. Nieodzownym warunkiem robienia właściwych rzeczy jest planowanie ukierunkowane na realizację społecznie użytecznych celów. Natomiast warunkiem sprawności w realizacji tych celów jest pomiar efektów, bez którego nie można śledzić stopnia realizacji celów, a tym samym i zarządzać organizacją. Jakkolwiek ogólnie efektywność mierzy się relacją efektów do nakładów, to już pomiar – zarówno efektów, jak i nakładów – jest niejednokrotnie sprawą skomplikowaną, niejednoznaczną, a przez to i dyskusyjną. Powszechnie stosowana miara efektów, jaką jest zysk księgowy, wzbudza coraz więcej kontrowersji – ze względu na jego memoriałowy charakter oraz zależność od szeregu konwencji i przyjętych standardów. Natomiast pomiar nakładów wykorzystujący standardy księgowe również w coraz większym stopniu ulega napierającej krytyce. Przede wszystkim w standardach księgowych w niewielkim stopniu wykazuje się te aktywa, które we współczesnym świecie coraz częściej stanowią determinujący czynnik sukcesu gospodarczego. Mowa tutaj o aktywach intelektualnych, które z jednej strony trudno jest kwantyfikować, a z drugiej – są bardzo kruche. Ma to oczywiście wpływ na ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej.

Te i inne problemy pomiaru efektywności były przedmiotem kolejnej, już piątej konferencji z cyklu „Efektywność źródłem bogactwa narodów”, która odbyła się w dniach 23-25 stycznia 2012 roku w Piechowicach. Konferencja została zorgani-

---

¹ J. Supernat, *Zarządzanie*, Wydawnictwo Kolonia, Wrocław 2005, s. 174.

wana jako wspólne przedsięwzięcie dwóch uczelni: Politechniki Wrocławskiej oraz Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Jej głównym wyróżnikiem było interdyscyplinarne spojrzenie na efektywność, jej istotę oraz zasady pomiaru, a niniejsza publikacja jest wynikiem prowadzonych dyskusji.

Tadeusz Dudycz, Grażyna Osbert-Pociecha, Bogumiła Brycz

Małgorzata Kwiedorowicz-Andrzejewska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WYBÓR FORMY OPODATKOWANIA A KORZYŚCI FINANSOWE DLA FIRM Z SEKTORA MSP

Streszczenie: Ze względu na to, że każdy przedsiębiorca dąży do uzyskania jak najwyższych korzyści, powinien on zastanowić się nad najlepszą z możliwych formą opodatkowania. Wiadomo, że wysokość płaconego podatku wpływa na wartość strumienia pieniężnego generowanego przez prowadzoną działalność. Zatem należy wykorzystać dostępne prawnie możliwości, żeby obniżyć wysokość płaconej składki i jednocześnie zwiększyć wartość strumieni pieniężnych.

Słowa kluczowe: podatek, małe i średnie przedsiębiorstwa, formy opodatkowania, efektywność.

1. Wstęp

Problem podatków jest jednym z najstarszych zagadnień życia gospodarczego, ekonomicznego i społecznego państw. Już w starożytności pobierane były przez państwo różnego rodzaju daniny, opłaty, które następnie przeznaczane były na finansowanie wojska, administracji itp. Od początku ich istnienia budziły w zobowiązanych do ich płacenia uczucie niesłusznego obciążenia.

Jednym z rodzaju podatków, który budzi wśród przedsiębiorców najwięcej kontrowersji, jest podatek dochodowy. Z punktu widzenia możliwości finansowania podstawowe znaczenie dla małych i średnich przedsiębiorstw ma właśnie obciążenie podatkiem od osiąganego przez nie dochodu, gdyż w ten sposób zostaje im uszczuplona pewna suma, która mogłaby stanowić ich kapitał własny. Co jest z tym związane, zmniejszona zostaje kwota, jaką firmy te byłyby w stanie przeznaczyć na cele rozwojowe. Ma to duże znaczenie dla przedsiębiorstw z sektora MSP ze względu na ograniczoną dostępność do kapitałów obcych [Gołębiowski 2004].

W zgodzie z cytowanym autorem, podatki uszczuplają kapitał, który może być przeznaczony na inwestycje i rozwój. Prowadzić to może w dalszej perspektywie do upadku firmy. Z drugiej strony, zmniejszają dochody dla właściciela, zatrudnionych, co w konsekwencji prowadzi do frustracji, niechęci do wykonywanej pracy i również przyczynia się do upadku firmy.

Jak wynika z powyższego, jednym z najważniejszych problemów w działalności podmiotów gospodarczych jest osiągnięcie jak najwyższych korzyści, nie tylko ograniczając koszty prowadzonej działalności, ale też wybierając jak najkorzystniejszą możliwość rozliczania podatku dochodowego. Zatem dla przedsiębiorców, szczególnie małych i średnich, ważny jest wybór formy rozliczania się z podatków. Celem artykułu jest zaprezentowanie, w jaki sposób właściwie dopasowana forma opodatkowania wpływa na zwiększenie korzyści dla przedsiębiorstwa i jednocześnie zwiększenie środków pieniężnych, które mogą być przeznaczone na cele prowadzące do dalszego ich rozwoju (inwestowanie w środki trwałe, innowacyjność, kapitał ludzki).

2. Rodzaje podatku dochodowego dostępne MSP

W Polsce obowiązuje kilka form opodatkowania przedsiębiorstw, które uzależnione są od rozmiaru firmy, wielkości obrotów, rodzaju prowadzonej działalności. Niektóre przedsiębiorstwa są zobowiązane do prowadzenia pełnej rachunkowości (firmy duże), ale przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne (firmy jedno-, kilkuosobowe) mają możliwość wyboru.

W szczególności tym firmom poświęcę swoją uwagę.

Małe i średnie przedsiębiorstwa to przede wszystkim spółki osobowe, mniejszość to spółki prawa handlowego, stąd większość obciążona jest podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Każda osoba fizyczna prowadząca w Polsce działalność gospodarczą, bez względu na formę prawną jej prowadzenia, ma możliwości, określone przepisami prawa, wyboru zarówno formy, jak i zasad opodatkowania [Patyk 2003].

Zastosowanie dopuszczalnego rodzaju podatku jest determinowane przez formę organizacyjno-prawną, na podstawie której firma funkcjonuje. Zależność tę prezentuje tab. 1, w której przedstawione są dostępne formy organizacyjno-prawne i możliwe do przyjęcia przez nie zasady opodatkowania. Znak „+” oznacza, że ten sposób rozliczania jest dostępny dla określonej formy własności.

Jeżeli będziemy rozpatrywać osobę fizyczną, to jej dochody mogą być opodatkowane na podstawie dwóch ustaw:

- a) Ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne z dnia 20 listopada 1998 r.
- b) Ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r.

W ramach tych ustaw możemy wyróżnić cztery formy opodatkowania. Dwie ryczałtowe: karta podatkowa i ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, oraz dwie na zasadach ogólnych: według skali podatkowej (podatek progresywny), według stawki 19% (podatek liniowy).

Tabela 1. Formy własności przedsiębiorstw a możliwe do zastosowania formy opodatkowania

Rodzaj opodatkowania	Osoba fizyczna/spółka cywilna	Spółka jawna	Spółka partnerska/komandytowa	Spółka z o.o.	Spółka akcyjna
Karta podatkowa	+	–	–	–	–
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	+	+	–	–	–
Ogólne zasady dla osób fizycznych – według skali podatkowej	+	+	+	–	–
Ogólne zasady dla osób fizycznych – według podatku liniowego	+	+	+	–	–
Podatek dochodowy od osób prawnych	–	–	–	+	+

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tab. 1, podmioty, małe firmy mają możliwość wyboru, natomiast pozostałe, czy to ze względu na rodzaj prowadzonej działalności, czy jej rozmiar, są zobligowane do prowadzenia księgowości na zasadach ogólnych.

Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą może zdecydować się zatem na następujące rozwiązania:

- zasady ogólne – skala podatkowa,
- podatek liniowy,
- kartę podatkową,
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

2.1. Zasady ogólne – skala podatkowa

Jest to podstawowa forma opodatkowania dla osób fizycznych. Zasady opodatkowania zostały określone w Ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26.07.1991 r.

Podstawą opodatkowania jest dochód (różnica pomiędzy przychodami i kosztami podatkowymi). Należy pamiętać, że może on być pomniejszony o składki (własne oraz osób współpracujących z podatnikiem) na ubezpieczenia społeczne, jeżeli wcześniej nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Następnie wysokość podatku oblicza się na podstawie ustalonej na dany rok skali podatkowej¹.

Zgodnie ze skalą podatkową wartość należnego podatku wyznaczamy, korzystając z poniższego schematu:

- dochód podatkowy = przychody podatkowe – koszty podatkowe;

¹ Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26.07.1991 r.

- dochód – składka na ubezpieczenie społeczne – strata z lat ubiegłych – inne ulgi i odliczenia = podstawa opodatkowania;
- podstawa opodatkowania wskazuje, które stawki należy zastosować do ustalenia podatku;
- podatek należny (podlegający wpłacie do urzędu skarbowego) = podatek – ulgi i inne odliczenia (np. składka na ubezpieczenie zdrowotne właściciela) – zaliczki na podatek dochodowy zapłacone od początku roku.

Zalety korzystania z opodatkowania według skali podatkowej:

- pełna kontrola sytuacji finansowej w firmie,
- możliwość rozliczenia straty podatkowej przez pomniejszenie dochodu w latach następnych (ale w ciągu 5 lat),
- możliwość ustalania własnych planów kont dostosowanych do specyfiki prowadzonej działalności,
- możliwość zwolnienia z podatku, gdy inwestujemy w specjalnej strefie ekonomicznej.

Wady tej metody to:

- duży stopień komplikacji,
- progresywna skala podatkowa: większy dochód – większy podatek,
- kosztowna rachunkowość,
- konieczność spełnienia wielu dodatkowych wymagań stawianych przez ustawę o rachunkowości.

2.2. Podatek liniowy

Kolejna forma to podatek liniowy, z którego mogą korzystać osoby fizyczne samodzielnie prowadzące działalność, wspólnicy spółek cywilnych, jawnych, partnerskich, komandytowych.

Wybór podatku liniowego wiąże się z obowiązkiem złożenia stosownego oświadczenia w urzędzie skarbowym. Jeżeli podatnik rozpoczyna działalność, powinien złożyć takie oświadczenie do dnia poprzedzającego rozpoczęcie tej działalności, nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu.

Podobnie jak w przypadku skali podatkowej, przy podatku liniowym jako formie rozliczeń kwota podatku należna fiskusowi liczona będzie od dochodu, jaki biznes wygeneruje. Inaczej mówiąc, podatek zapłacimy dopiero wtedy, gdy nasza działalność będzie zyskowna, a więc przychody przewyższą koszty.

Etapy wyznaczania podatku liniowego:

- dochód = przychody podatkowe – koszty podatkowe,
- dochód – odliczenie (strata z lat ubiegłych, ubezpieczenia społeczne) = podstawa opodatkowania,
- podatek = podstawa opodatkowania $\times$ 19%,
- podatek należny = podatek – ubezpieczenie zdrowotne (7,75% podstawy wymiaru) – podatek należny za poprzednie miesiące.

Zalety i wady tej formy opodatkowania:

Podstawową zaletą tego rodzaju opodatkowania jest jedna stawka, co oznacza, że jeżeli osiągamy wysokie dochody (w przypadku opodatkowania wg skali podatkowej wchodzimy w wyższy próg), to nadal płacimy podatek obliczany na podstawie tej samej stawki. Obecnie wynosi ona 19%. W zasadzie osiągnięcie wysokich dochodów determinuje korzyści wynikające z tego rodzaju opodatkowania.

Ta forma opodatkowania ma także wady. Kiedy z niej korzystamy, jednocześnie tracimy przywileje, które przysługują osobom rozliczającym się według skali podatkowej. Decydując się na podatek liniowy, nie będziemy mogli skorzystać z: możliwości wspólnego rozliczania się z małżonkiem, preferencji dla samotnych rodziców, zwolnienia w związku z inwestycjami w specjalnej strefie ekonomicznej, wszelkich ulg podatkowych.

Podatnicy rozliczający się w formie podatku liniowego mają możliwość opłacania podatku w formie uproszczonej. Zaliczki na podatek ustala się wówczas w wysokości 1/12 kwoty obliczonej przy zastosowaniu stawki podatku w wysokości 19% od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej wykazanego w zeznaniu podatkowym złożonym w roku podatkowym poprzedzającym dany rok podatkowy (czyli zaliczki na 2009 r. zostaną obliczone z dochodu za rok 2007 – gdyż zeznanie za ten rok zostało złożone w 2008 r.). Szczegółowe zasady korzystania z tej formy wpłacania zaliczek na podatek określają przepisy art. 44 ust. 6b–6i ustawy o podatku dochodowym².

2.3. Karta podatkowa

Karta podatkowa to najprostszy sposób płacenia podatków, który nie wymaga prowadzenia skomplikowanej księgowości, a rachunki wystawia się tylko na żądanie klienta. Kwota tego podatku podawana jest w rozporządzeniu naczelnika urzędu skarbowego i w danym roku składkowym ma określoną z góry wysokość.

Tabela 2. Stawki karty podatkowej obowiązujące dla działalności gastronomicznej.

Prowadzenie działalności gastronomicznej bez sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu	Oznaczenie stawek	Wysokość stawki w złotych
W zakresie sprzedaży lodów z automatów	0	422–559
	1	559–736
	2	663–841
	3	771–944
	4	1038–1220
W zakresie pozostałej działalności gastronomicznej	0	370–491
	1	491–682
	2	583–771
	3	697–875
	4	941–1152

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.money.pl.

² Ustawa o podatku dochodowym z 20 listopada 1998 r.

Karta podatkowa to alternatywna postać podatku dochodowego od osób fizycznych (zryczałtowanego, czyli o stałej wielkości). Uprawnione do korzystania z niej są spółki cywilne osób fizycznych oraz osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą.

Formuła wyznaczania podatku należnego opłacanego w formie karty podatkowej:

$$\text{karta podatkowa} = \text{miesięczna stawka karty podatkowej} - \text{opłacona składka na ubezpieczenie zdrowotne (7,75\% podstawy wymiaru)}.$$

Zalety karty podatkowej:

- zwolnienie z obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań
- podatkowych, deklaracji o wysokości uzyskanego dochodu oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy,
- opłacanie niezmiennej, określonej w zryczałtowanej wysokości kwoty podatku,
- stawki określone ustawie obniża się o 20% dla osób, które ukończyły 60 rok życia, wobec których stwierdzono co najmniej umiarkowany lub lekki stopień niepełnosprawności, jeżeli nie zatrudniają pracowników,
- podatnik może skorzystać z prawa zawieszenia płatności w razie przerwy w działalności gospodarczej trwającej nieprzerwanie co najmniej 10 dni.

Wady karty podatkowej:

- brak możliwości wspólnego opodatkowania z małżonkiem,
- nie można korzystać z usług osób niezatrudnionych przez siebie na podstawie umowy o pracę oraz z usług innych przedsiębiorstw i zakładów, chyba że chodzi o usługi specjalistyczne,
- by rozliczać się w formie karty podatkowej, należy spełnić szereg warunków dotyczących zarówno formy prowadzenia działalności, jak i liczby zatrudnianych przy działalności osób.

2.4. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Zryczałtowany podatek dochodowy jest jedną z dostępnych form rozliczania się dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Ryczałt obliczany jest według stawek procentowych od osiągniętego przychodu. Podstawą do wyliczenia podatku, jaki zapłacimy fiskusowi, rozliczając się na zasadach ryczałtu, są zapisy ewidencji przychodów, którą będziemy zobowiązani prowadzić.

Z opodatkowania na zasadach ryczałtu mogą skorzystać osoby fizyczne, spółki cywilne oraz spółki jawne. Mają go prawo opłacać również osoby, które:

- w roku poprzedzającym rok podatkowym uzyskały przychody w wysokości nieprzekraczającej 150 000 €,
- otrzymały odmowną decyzję na złożony wniosek o zastosowanie karty podatkowej,

- zrzekły się opodatkowania w formie karty podatkowej w ciągu 14 dni od dnia doręczenia decyzji ustalającej wartość podatku,
- zawiadomią we właściwym terminie urząd skarbowy o utracie warunków do karty podatkowej.

Wybierając ryczałt, firma zapłaci podatek niezależnie od tego, czy wypracuje zyski, czy nie. Z drugiej strony, jeżeli działalność będzie przynosiła duże zyski, to podatek wynikający z ryczałtu będzie znacznie mniejszy od kwoty, jaką firma zapłaciłaby, rozliczając się na zasadach ogólnych (podatkiem liniowym lub według skali podatkowej).

Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych:

- **20%** przychodów osiągniętych w zakresie wolnych zawodów;
- **17%** przychodów ze świadczonych m.in. usług: hotelowych, parkingowych, wynajmu samochodów osobowych, doradztwa w zakresie sprzętu komputerowego, pośrednictwa w handlu hurtowym, pośrednictwa w sprzedaży pojazdów mechanicznych, zarządzania nieruchomościami;
- **8,5%** przychodów ze świadczonych m.in. usług: najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy, zwalczania i zapobiegania pożarów, prowizji uzyskanej przez komisanta ze sprzedaży na podstawie umowy komisji, świadczenia usług związanych z ogrodami botanicznymi, wytwarzania wyrobów z materiałów powierzonych przez zamawiającego;
- **5,5%** przychodów osiągniętych z tytułu: działalności wytwórczej, robót budowlanych, przewozów ładunków taborem samochodowym powyżej 2 ton, prowizji uzyskanej z działalności handlowej w zakresie sprzedaży jednorazowych biletów komunikacji miejskiej, znaczków do biletów miesięcznych, znaczków opłaty skarbowej, znaczków pocztowych, żetonów i kart;
- **3%** przychodów osiągniętych z tytułu: działalności gastronomicznej z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%, działalności usługowej w zakresie handlu, świadczenia usług związanych z produkcją zwierzęcą, działalności rybaków morskich i zalewowych w zakresie sprzedaży ryb i inny surowców pochodzących z własnych połowów z wyjątkiem sprzedaży konserw³.

Ryczałt należny ustala się według wzoru:

$$\begin{aligned} \text{ryczałt należny} &= (\text{przychód} - \text{odliczenia od przychodu} - \\ &\quad \text{składki na ubezpieczenie społeczne}) \times \text{stawka ryczałtu} \\ &- \text{składka na ubezpieczenie zdrowotne} - \text{odliczenia od podatku.} \end{aligned}$$

Odliczenia od przychodu mogą objąć: stratę poniesioną w poprzednim roku podatkowym (gdy wcześniej stosowany był podatek od osób fizycznych na zasadach ogólnych), wydatki na cele rehabilitacyjne, Internet, darowizny na rzecz organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego, kultu religijnego, krwiodawstwa itd.

³ www.kosztywfirmie.pl.

Zalety ryczałtu ewidencjonowanego:

- nie ma comiesięcznych deklaracji podatku dochodowego,
- podatek płaci się od obrotów, co umożliwia niekiedy osiągnięcie korzyści fiskalnych w stosunku do opodatkowania na zasadach ogólnych,
- księgowość jest mniej skomplikowana niż w przypadku zasad ogólnych.

Wady ryczałtu ewidencjonowanego:

- nie ma możliwości zaliczenia wydatków w koszty uzyskania przychodów,
- ryczałt jest czasami za wysoki w stosunku do uzyskiwanych marż,
- w trakcie trwania roku podatkowego nie można się zrzec ryczałtu (ale jeśli wykona się czynność, która według ustawy nie może być opodatkowana w sposób zryczałtowany – traci się prawo do opodatkowania w tej formie),
- ryczałtowcy nie mogą skorzystać z ulgi z tytułu wychowywania dzieci.

3. Kalkulacja podatku z wykorzystaniem dostępnych form rozliczeń przedsiębiorstw

Wykorzystując wyżej zaprezentowane, możliwe do wyboru przez MSP formy rozliczeń przedsiębiorstw z podatku dochodowego, możemy, stosując schemat obliczeń, wybrać sposób najkorzystniejszy z punktu widzenia przedsiębiorcy. Korzystając z najdogodniejszej formy rozliczenia podatku, firma może zaoszczędzić środki pieniężne, które mogą być wykorzystane na dalszy jej rozwój. Jak powszechnie wiadomo, bez inwestycji w innowacje i rozwój firma chyli się ku upadkowi. W związku z takim spojrzeniem mniej środków przeznaczonych z działalności bieżącej do budżetu państwa w konsekwencji może skutkować w dłuższym okresie ich zwiększeniem. Ponieważ rozwój firmy, zdobycie nowych rynków zbytu skutkuje wzrostem przychodów, w rezultacie wzrostem zysku, czego wynikiem będzie konieczność zmiany sposobu naliczania podatku, zatem i jego wysokości.

Na przykładzie danych fikcyjnych dokonam wyboru najkorzystniejszej formy opodatkowania przedsiębiorstwa.

Osoba fizyczna chce wybrać najkorzystniejszą formę opodatkowania. Założmy że dochody firmy wynoszą rocznie 26 400 zł. Pozwala to wybrać dowolną formę rozliczeń podatkowych. Jest to firma jednoosobowa. W dalszym okresie planuje się powiększyć liczbę pracowników oraz zwiększyć stan aktywów trwałych.

1. Kalkulacja podatku przy skali podatkowej

- roczny dochód: 26 400 zł
- od dochodu odliczamy składki na ubezpieczenie społeczne
 $26400 - 12 \times 530,20 = 20\,037,60$
- obliczamy podatek zgodnie ze skalą podatkową
 $18\% \times 20\,037,60 - 556,2 = 3050,57$
- od podatku odliczamy składkę na ubezpieczenie zdrowotne przedsiębiorcy
 $3050,57 - 12 \times 215,35 = 467$

2. Kalkulacja podatku przy podatku linowym

- roczny dochód: 26 400
- od dochodu odliczamy składki na ubezpieczenie społeczne
 $26\,400 - 12 \times 530,20 = 20\,037,60$
- roczny podatek wyniesie $19\% \times 20\,037,6 = 3807,14$
- od podatku odliczamy składkę na ubezpieczenie zdrowotne przedsiębiorcy
 $3807,14 - 12 \times 215,35 = 1223$

3. Kalkulacja podatku w przypadku karty podatkowej (wartość podatku opłaconego w formie karty podatkowej odczytać można z tab. 3 ustawy o podatku ryczałtowym)

- wartość podatku wyniesie 420,5
- podatek roczny będzie równy $420,5 \times 12 = 5046$
- od podatku można odliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Suma rocznych składek na ubezpieczenie zdrowotne: $12 \times 215,35 = 2584,2$
- roczny podatek po odliczeniu składek równy jest $5046 - 2584,2 = 2462$

4. Kalkulacja podatku jako ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (urząd skarbowy zakwalifikował przedsiębiorcę do podatników płacących 3% stawkę ryczałtu)

- od przychodu można odliczyć składkę na ubezpieczenie społeczne przedsiębiorcy $5000 - 530,20 = 4469,8$
- wartość podatku $3\% \times 4469,8 = 134,09$
- od podatku można odliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne
 $134,09 - 215,35 = 0$

Zgodnie z założeniem takich kalkulacji możemy dokonać również dla kilku innych możliwości. Założmy, że będziemy zwiększać liczbę zatrudnionych pracowników.

Obok zwiększenia zatrudnienia nastąpi zakup środka trwałego. W scenariuszu czwartym dodatkowo pojawi się środek trwały. W tym przypadku będziemy uwzględniać korzyści płynące z odpisów amortyzacyjnych. Jednakże nie będą one występować przy wszystkich formach opodatkowania.

Wyniki kalkulacji przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Wartości podatku przy uwzględnieniu powyższych założeń.

Forma opodatkowania	Wartość rocznego podatku dla 1 osoby	Wartość rocznego podatku dla 2 osób	Wartość rocznego podatku dla 3 osób	Wartość rocznego podatku dla 4 osób
Zasady ogólne – skala podatkowa	467	1 115	10 619	16 642
Podatek liniowy	1 223	1 907	11 939	16 271
Karta podatkowa	2 462	4 460	5 540	6 848
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	0	105	2 625	4 785

Na podstawie powyższych obliczeń należy stwierdzić, że przy przyjętych założeniach najkorzystniejszą formą rozliczeń jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Wynika to z niskich dochodów podlegających opodatkowaniu, jak również z rodzaju prowadzonej działalności (przyjęto tutaj działalność gastronomiczną, której stawka ryczałtu jest najniższa i wynosi 3%). Można stwierdzić, że przy tego typu działalności i takich dochodach korzystne są formy ryczałtowe. Należy przypuszczać że w przypadku wykonywania wolnych zawodów te formy nie będą najlepsze, ponieważ ryczałt wynosi wówczas 20%. Porównanie zasad ryczałtowych z ogólnymi jest stosunkowo trudne ze względu na ograniczenie możliwych przychodów, kosztów w przyszłości. Problemem jest również ryzyko zmian zasad opodatkowania obowiązujących w kraju.

Przy podejmowaniu decyzji podatkowych ważna jest także specyfika mechanizmu rozliczeń (podatkowa księga przychodów i rozchodów, księgi rachunkowe – pełna księgowość) oraz konieczność uwzględnienia indywidualnej sytuacji przedsiębiorcy, gdy opodatkowaniu na zasadach ogólnych podlegają dochody z wielu źródeł [Gołębiowski 2004].

Przykład różnic w wysokości podatku w przypadku gdy osoba fizyczna ma dochody z umowy o pracę, działalności gospodarczej i najmu.

Rodzaj działalności	Forma opodatkowania	Dochód (podstawa opodatkowania)	Łączna wysokość podatku
Umowa o pracę	Zasady ogólne	70 000 zł	22 860 zł
Działalność gospodarcza	Zasady ogólne	45 000 zł	
Najem	Zasady ogólne	12 000 zł	
	Razem	127 000 zł	

Podatnik osiąga dochód z umowy o pracę na poziomie 70 000 zł, dodatkowo prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z niej przychód na poziomie 80 000 zł (koszty uzyskania przychodu dla tej działalności wynoszą 35 000 zł). Podatnik posiada także nieruchomości, z której osiąga przychód roczny w wysokości 12 000 zł i dla tej działalności brak kosztów uzyskania przychodu.

Jeżeli dla wszystkich osiągniętych przychodów wybierzemy formę opodatkowania według zasad ogólnych, to wysokość zapłaconego podatku wyniesie 22 860 zł. Dla porównania wysokości podatku wybieramy założenia zgodnie z poniższym zestawieniem.

Rodzaj działalności	Forma opodatkowania	Dochód (podstawa opodatkowania)	Wysokość podatku
Umowa o pracę	Zasady ogólne	70 000 zł	12 044 zł
Działalność gospodarcza	Podatek liniowy	45 000 zł	8 550 zł
Najem	Ryczałt ewidencjonowany	12 000 zł	1 020 zł
	Razem dochody/podatek	127 000 zł	21 614 zł

W tym przypadku wysokość naliczonego podatku jest niższa niż w przypadku zasad ogólnych.

4. Podsumowanie

Jak wynika z powyższych rozważań, wybór formy rozliczania się z podatku dochodowego dla MSP jest zagadnieniem szczególnym, niestety często pomijanym w zakresie zarządzania finansami przedsiębiorstw. Jak widać, przy dużej skali dochodów ustalenie wysokości podatku ma znaczenie niebagatelne. Trzeba pamiętać, że zaoszczędzone środki pieniężne można przeznaczyć na rozwój firmy, co gwarantuje dalsze jej istnienie. Niewątpliwie należy stwierdzić, że ważnym zagadnieniem jest dopasowanie formy opodatkowania do rodzaju działalności, możliwości dokonywania odliczeń, uwzględniania kosztów. W rzeczywistości gospodarce małe i średnie przedsiębiorstwa nie zastanawiają się nad możliwościami zmniejszenia podatków czy skorzystania w szerszym zakresie z analiz finansowych. Świadomość małego przedsiębiorcy ogranicza się do spełnienia obowiązków ustawowych w stosunku do rozliczenia z różnych obciążeń podatkowych (nie tylko z podatku dochodowego) czy rozliczenia z ZUS. Myślę, że w przyszłości podejście to się zmieni i wymienione podmioty będą korzystały z tego typu analiz. Tym bardziej że sposób naliczania podatku dochodowego można zmienić podczas prowadzonej działalności, spełniając oczywiście określone wymogi.

Literatura

- Gołębiowski G., *Próba analizy systemu opodatkowania dochodów MSP w Polsce*, Studia i Prace KZiF SGH, Zeszyt Naukowy nr 42, Wyd. SGH, Warszawa 2004.
- Kalinowski M., *Współczesne systemy podatkowe: zarys wykładu*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 1996.
- Litwińczuk H., *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, KiK, Warszawa 2003.
- Patyk J., *Zmiany form opodatkowania podmiotów gospodarczych*, [w:] A. Pomorska (red.), *Kierunki reformy polskiego systemu podatkowego*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2003.
- Pluta W. (red.), *Budżetowanie kapitałów*, PWE, Warszawa 2000.
- Poszwa M., *Rozliczenia podatkowe przedsiębiorcy*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005.
- Szlęzak-Matusiewicz J., *Zarządzanie podatkami*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008.
- Ustawa o podatku dochodowym, DZU 2000. 14.176.
- www.kosztywfirmie.pl
- www.money.pl

CHOICE OF FORM OF TAXATION AND FINANCIAL BENEFITS FOR ENTERPRISES FROM SME SECTOR

Summary: Due to the fact that every entrepreneur tries to maximize the benefits he should think about the best possible form of taxation. It is known that the amount of tax paid affects the value of cash flow generated by operations. Therefore all available legal options should be used to reduce the amount of premium paid and at the same time to increase the value of cash flow.

Keywords: tax, small and medium enterprise, forms of taxation, efficiency.